

**KA TAPAINA
A MĀUI.**

HOW MĀUI GOT HIS NAME.

Nā Wiremu Grace.

Nā Kawata Teepa i whakamāori.

Nā Andrew Burdan ngā whakaahua.

I te rongohanga o Taranga i te mamae o tōna puku, mōhio tonu a ia kua moata rawa te pēpē nei. Ka mamae tonu, ka mamae tonu, ka āwangawanga a ia ki tēnei o āna pēpē. I reira tōna tāne, me ngā wāhine whakawhānau pēpē, ka whānau ake tētahi punua pēpē, he tama. Kāore pea i te ora.

Nā tōna kaha pōuri ka poroa e Taranga tōna tikitiki, ka tākaihia e ia te pēpē. Heke ana ngā roimata, mamae ana tōna whatumanawa, ka kawea e ia ki tētahi pari, ka titiro iho ki te moana āio. Ka noho a ia ki reira ki te whakatau i tōna manawa, ki te whakamahea i ōna whakaaro, kia rere pai ai ōna inoi ki te hau. Ka inoi a ia ki a Papatūānuku, ki a Ranginui, ki te moana. Ka inoi atu ki ngā hau, ki ngā rākau, ki ngā mea mataora katoa. Ka tīmata tana piu i ōna ringa me tōna pēpē, ka heke iho ki te take o ngā pari. Ka hīkoi atu ia ki te moana e inoi tonu ana a ia, ka āta whakataungia e ia te tikitiki rā ki te wai. Ka kawea te pēpē e ngā tai ketekete, ka puta te karanga apakura mō te tama e kore nei e mōhio.

Ka rongo a Papatūānuku rāua ko Ranginui me ā rāua tamariki i te kaha pōuri o tō Taranga aroha i taua rā. I rongo rātau i ōna inoi, i rongo i tana karanga aroha, kātahi ka whakautua tōna i hiahia ai, mai i ia o ngā atua rā, he maramara kākano i ruia. I tonoa e Tangaroa ngā kararehe o te moana kia noho piri ki te tikitiki makawe rā. Nā Hinemoana i para i te huarahi pai hei kawea i te waka iti nei ki tōna otinga atu. Ko ngā kohia a Ranginui rāua ko Papatūānuku ētahi karakia tūmatarau, ētahi inoi pūkaha, whai haumarua hoki. Ka kohia e Tāwhirimātea ngā inoi, karakia rā me ōna hau ka pūhia ki ngā ponga ihu o te tama iti rā.

“Tihei Mauri ora.”

Ka harakoa ngā atua rā ki te rongo i te matihe tuatahi. Ka tonoa e Tāne ngā manu me he kai, he wai inu hoki mā te pēpē. Ka pōteretere ake te tikitiki a Taranga ki te toremitanga o te rā. E katakata mai ana tētahi punua tama i waenga i ngā punua kararehe o te moana me ngā manu i manaaki i a ia.

Tērā tētahi tangata e noho ana ko ia anake, he tangata matatau ki ngā mahi tūmatarau, he tohunga. Kua roa kē a ia e noho pēnei ana, ā, harakoa ana a ia ki tōna ao, he kōrero ki ngā manu o te whenua, ngā kararehe o te moana hoki. Nā te mea he tangata whai i ngā mahi ā-wairua, ka rongo te tohunga nei i tētahi putanga kaha i taua rā tonu i tukuna te pēpē nei ki te au o te moana.

Kāore tonu te tohunga i aro ake ki taua momo āhuetanga kia tū rā anō a ia ki te pito o te takutai ki te tuku i ana inoi o te ata ki ngā atua. Ka rongo anō a ia i taua momo āhuetanga rā, engari i tēnei wa i rongo kē a ia i te tangi katakata a te pēpē. Ka hurihuri haere a ia ki te tiroiro, kāore he aha i kitea. Ka noho pōhēhē te tohunga nei, ka hoki anō ki tōna whare, ka rongo anō a ia i te tangi rā. Kia hoki rā anō mai ia ki te wai kātahi ka kite i te tikitiki makawe e tere ana i te moana. Ka kautū atu te koroua rā ki te tikitiki, ka kitea e ia tētahi punua waka, ā, ka āta titiro atu te koroua rā ki te punua pēpē e menemene atu ana ki a ia. Ohorere ana te koroua rā, ā, mīharo tonu atu a ia. Harakoakoa ana te tohunga nei ki te taonga nei, ka mihi atu a ia ki a Tangaroa, ki a Hinemoana me ngā ātua hoki nā rātau i tonu te taonga nei ki a ia.

Mai i tēnei rā ka tapaina e ia te pepe rā, ka whakaakongahia ki ngā mātauranga a ngā tīpuna. Mai i te wā e pakupaku ana te tama nei ka mōhio te tohunga nei he matatau tonu te tama nei, nā ngā atua tonu i whakawhiwhi i a ia ki ēnei pūmanawa.

Ka taea e ia te huri i tana āhua hei manu, hei kararehe, hei ika, hei mokomoko rānei, ā, nā tana wairua tinihanga ka raru tonu te tama nei ahakoa he aha. He tere ake a ia ki te kaukau, ki te oma, ki te ruku tērā i ētahi atu tāngata kua kite te tohunga. He tama tino matatau a ia. Tere tonu a ia ki te maumahara ki ngā kōrero a tōna koroua. Ahakoa he whakapapa, he waiata, he pūrākau, he pakiwaitara, kotahi noa iho te kōrero, ka mau i te tama nei. Kua whai aroha hoki te koroua nei ki a ia, ā, he nui hoki te aroha o te tama ki tōna matua.

Ka tipu haere te tama nei, ka tīmata tana pātai haere mō tōna ake whānau, mō tōna pūtaketanga mai. Kāore e taea e te tohunga te hoatu i ngā kōrero ki tana tama, he kore nōna e mōhio.

“Ko ngā atua tō whānau. Ko ngā kararehe, ngā manu, ngā kirehe, ngā ngāngara, koina o tuākana, o tuāhine hoki. I kawea mai koe i te tikitiki makawe. I tohua koe, i manaakihia koe e ngā atua. He mea tino tapu tēnei, me kore rawa koe e pātai anō.”

Koinei te whakautu a te tohunga rā.

Ka pau ngā tau, ka pōuri haere te ngākau o te tama nei ki taua momo whakautu rā. I te hiahia kē a ia ki te mōhio mō tōna ake whānau, mō ōna mātua, mō ōna tuāhine, tuākana hoki. I tētahi rā ka pātaihia e ia te tohunga rā mēnā ka taea e ia te rapu haere mō ōna mātua, mō tōna whānau, me tōna ingoa tūturu. Mōhio tonu te tohunga ka tae ki tēnei rā. Ka whakaae atu te koroua rā, ko tana noa iho kia hoki wawe mai te tama nei ki a ia. Ka whakaae mai te tama rā, ka haere i runga i tana haere.

Pau noa ngā wiki maha e haere ana te tama nei i tana haere, piki ake i ngā maunga, heke iho i ngā whārua, whakawhiti i ngā awa, me ngā ngāherehere e noho marara nei i te mata o te whenua. Ka tūpono atu a ia ki tētahi whārua heke iho ki te takutai moana, ka kite a ia i ngā auahi o te pā e piki whakarunga ana ki te rangi. Mōhio tonu a ia ka kitea e ia he tāngata i konei, ākene ko tōna whānau tonu me tōna iwi. Ka mōmoka atu a ia ki roto i te pā, ka huna i ngā marumarua o ngā whare. Mīharo ana ia ki te kite i ngā momo tāngata o konei, he tamariki, he wāhine, he toa, he kuia, he koroua hoki. Ka noho tonu a ia ki ngā marumarua, ka tū ki reira ki te āta mātakitaki i te iwi nei. Nā tōna rongo i tētahi waiata ka hiki ōna whatu ka rere ki te marae, i reira tētahi ahi e mura mai ana. I reira tētahi kōkā e tū ana me tōna whānau, he tama katoa. Ka puta ake a ia i ngā marumarua rā, ka whakatata atu ki a Taranga, i a ia e heru ana i ngā makawe o āna tama. Ka puta te māramatanga ki roto i taua tama, mōhio tonu a ia kua kitea e ia tōna whāea.

Ka nuku a Taranga mai i tēnei o āna tama ki tērā, kātahi ka hīkoi atu te tama nei ki te pito o te rārangi. Ka tū a Taranga i mua tonu i a ia ka kī.

“Ko wai hoki koe?”

Me tana tiroiro anō mēnā i tika tana tātai i ana tama. Ka whakautu mai te tama rā.

“I takea mai au i te moana, i tākaihia au ki te tikitiki makawe, i manaakihia au e ngā atua, e ngā kararehe o te moana me ngā mea mataora katoa. I haere mai au ki te rapu i tōku whānau, me tōku ingoa tūturu.”

Ka rere ngā ringa o Taranga ki ngā pakihwi o te tama ka āta tiro atu ki a ia. Ka pupurhia e ia tōna kanohi ki ōna ringa, ka kati i ōna whatu. Ka huaki anō ōna whatu, me tana menemene tino nui rawa atu.

“Kua hoki mai koe taku pōtiki, kua hoki mai koe, i runga i aku inoi. Ko koe taku pōtiki. Ko tō ingoa atu i tēnei wā ko Māui-tikitiki-a-Taranga.”

Ka purihia a Māui e Taranga, e heke ana ngā roimata harakoa. Engari anō ngā tuākana o Māui, kore rawa rātau e hiahia kia noho ko ia anake te tama ka whiwhi aroha mai i tō rātau whāea. Heoi anō, harakoakoa ana a Māui-tikitiki-a-Taranga, kua kitea tōna kāinga, tōna whāea hoki. Kua whai ingoa a ia, he ingoa ka rongonuitia i te ao whānui katoa.

